

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Директор Державного науково-методичного
центру змісту культурно-мистецької освіти**

_____ **М. М. Бриль**
«07» _____ **2021 р.**

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ЗМІСТУ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

**ЗАВДАННЯ
ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ
У НАВЧАЛЬНІЙ ДИСЦИПЛІНІ
«ТЕОРІЯ МУЗИКИ»**

**для закладів фахової передвищої мистецької освіти
Галузь знань 02 Культура і мистецтво
Спеціальність 025 Музичне мистецтво**

Київ – 2021

Укладач:

Ю. В. Юдіна

голова предметно-циклової комісії диригентсько-хорових та музично-теоретичних дисциплін Комунального закладу «Мелітопольський фаховий коледж культури і мистецтв» Запорізької обласної ради, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Рецензенти:

К. М. Загнітко

старший викладач Львівського фахового коледжу культури і мистецтв, спеціаліст вищої категорії, кандидат мистецтвознавства

О. В. Яцук

заступник директора з навчальної роботи, викладач музично-теоретичних дисциплін Комунального закладу «Дніпропетровський фаховий мистецько-художній коледж культури» Дніпропетровської обласної ради, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Відповідальна
за випуск

А. Г. Полещук

Рекомендовано

на засіданні методичної ради
КЗ «Мелітопольський фаховий коледж культури і мистецтв» Запорізької обласної ради
(протокол № 11 від 25 лютого 2021 р.)

© Юдіна Ю. В., 2021 р.

© Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти, 2021 р.

Зміст

Пояснювальна записка.....	4
Завдання для поточного контролю.....	6
Критерії оцінювання навчальних досягнень.....	46
Рекомендована література.....	49

Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна «Теорія музики» має фундаментальне значення і займає одне з головних місць серед циклу музично-теоретичних та спеціальних дисциплін. Вона закладає теоретичну та практичну базу для вивчення дисциплін музично-теоретичного циклу, таких як: «Сольфеджіо», «Гармонія», «Аналіз музичних творів», «Зарубіжна музична література», «Українська музична література», «Народна музична творчість» та музичних дисциплін спеціалізацій.

Контроль навчальних досягнень здобувачів освіти відбувається у формі поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичного заняття і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Форми поточного контролю на заняттях теорії музики - усне опитування, практичні та творчі вправи, виконання завдань за фортепіано, тести з різними рівнями завдань, аналіз музичних творів - передбачають розвиток творчого мислення, уміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати знання з теорії музики та сприяють підвищенню інтересу до навчання.

Інформація, яку одержують при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і здобувачами освіти – для планування самостійної роботи.

Результати поточного контролю є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з навчальної дисципліни при рубіжному модульному контролі.

Методичні рекомендації «Навчальні матеріали до поточного контролю з навчальної дисципліни «Теорія музики» для закладів фахової передвищої освіти» розроблені для використання у навчальному процесі галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності 025 Музичне мистецтво.

Завдання розподілені за ступенем складності: для студентів з повною музичною підготовкою – рівень I - (музична школа) та студентів з початковою музичною підготовкою – рівень II - (декілька класів музичних шкіл або музичних студій). До виконання творчих видів робіт на занятті – створення мелодії на заданий ритм, складання ритмічного акомпанементу, запис мелодії другого речення, створення мелодії у формі квадратного періоду, підбір другого голосу до одноголосї мелодії, виконання комп'ютерної презентації, підбір та запис акомпанементу - пропонується залучати здобувачів освіти із різним рівнем музичної підготовки.

Практичні завдання, запропоновані у представленій роботі, можуть бути використані викладачами на денній (очній) та заочній (дистанційній) формах навчання.

Завдання для поточного контролю.

Змістовий модуль №1.

Розділ 1.1. Вступ. Музичний звук. Музична система.

Тема 1. Мета, завдання та практичне значення курсу «Теорія музики». Властивості музичного звуку (висота, тривалість, гучність, тембр).

Усне опитування. Рівень II.

1. Що таке звукоряд ?
2. Що таке клавіатура ?
3. Що таке камертон ?
4. Перелічіть музичні інструменти, які видають шумові звуки.
5. Як ви вважаєте, для чого композитори застосовують шумові інструменти в музичних творах ?

Практичні завдання. Рівень II.

1. Послухайте звуки, які вас оточують і спробуйте знайти слова для характеристики їх тембрів.

Тестові завдання. Рівень I.

1. Вид мистецтва та його виражальний засіб (доберіть відповідники): А) скульптура; Б) музика; В) живопис;	а) колір; б) об'ємність; в) звук.
2. Звуки без визначеної висоти, що утворюються внаслідок нерівномірних коливань:	А) октавні; Б) музичні; В) шумові.
3. Фізичні властивості музичного звуку (вказати термін, зайвий в цьому переліку):	А) стрій; Б) тривалість; В) тембр; Г) сила.

4. Від частоти коливань залежить:	А) тембр звука; Б) висота звука; В) сила звука.
5. Від чого залежить тривалість звука ?	А) від частоти коливань; Б) від амплітуди коливань; В) від тривалості коливань.
6. Від амплітуди коливань залежить:	А) висота звука; Б) сила звука; В) тембр звука.
7. Звук, що утворюється коливаннями всієї струни:	А) тон; Б) обертон; В) основний тон.
8. Характер звучання або своєрідне забарвлення звуку:	А) тембр; Б) гучність; В) висота.
9. Від чого залежить тембр звука ?	А) від амплітуди коливань; Б) від довгочасності коливань; В) від кількості і висоти інтенсивних обертонів.
10. Однаковий незмінний ряд обертонів, розташованих у висхідному порядку:	А) музичний звукоряд; Б) натуральний звукоряд; В) музичний стрій.

Тема 2. Музична система та її елементи: звукоряд, діапазон, регістри, октави. Рівномірно-темперований стрій.

Усне опитування. Рівень II.

1. Що таке октава ?
2. Чим викликана необхідність надати назву кожній з октав ?
3. На скільки октав поділяється музичний звукоряд ?
4. Перерахуйте всі октави у висхідному та низхідному порядку і навпаки.
5. Що таке регістр ?

6. На скільки регістрів поділяється музичний звукоряд ?
7. Що таке діапазон ?

Практичні завдання. Рівень I.

Переписати мелодії:

- у альтовому ключі:

У містечку Богуславку Укр.нар.пісня

Повільно

У міс - теч - ку Бо - гус-ла - вку Ка - ньовсько-го па - на - там гу-ля - ла
Бон - да - рів - на як пиш на - - - я
па - ва

Ой літає соколونько Україн.нар.пісня

Поволі

Ой лі - та - є со - ко-лонь - ко по по - лю та зби-ра - є
че - ля - донь - ку до - до - му

- у теноровому ключі:

На березу дуб похилився Укр.нар.пісня

Швидко

На бе - ре - зу дуб по - хи-лив - ся, на вбо - гу - ю доб - рі - ї лю - ди:
на ба - га - ту чорт за - ди-вив - ся,
з у - бо - го - ї го - спо-ди - ня бу - де!

Тема 3. Дві системи назви звуків. Нота, нотний стан. Басовий та скрипковий ключі.

Усне опитування. Рівень II.

1. Які існують системи позначення звуків ?
2. Назвіть складові позначення основних звуків у висхідному та низхідному порядку.
3. Скільки в октаві міститься півтонів? Скільки в октаві міститься тонів?
4. Скільки звуків містить кожна октава ?
5. Яка октава розташована нижче за малу ?
6. Яка октава розташована вище за велику ?
7. Яка октава розташована нижче за контроктаву ?
8. Чи є тони, які утворюються тільки білими клавішами ? Чи є тони, які утворюються тільки чорними клавішами ?

Письмові завдання. Рівень II.

Визначити, в яких октавах написано мелодії:

The image shows three musical staves in bass clef. The first staff is in 2/4 time with eighth notes: C₂, D₂, E₂, F₂, G₂, A₂, B₂, C₃. The second staff is in 3/4 time with quarter notes: C₂, D₂, E₂, F₂, G₂, A₂, B₂, C₃. The third staff is in 4/4 time with half notes: C₂, D₂, E₂, F₂, G₂, A₂, B₂, C₃.

Письмові завдання. Рівень I.

1. Переписати ноти з басового ключа у скрипковий ключ із збереженням октави . Підписати ноти за літерною системою:

The image shows a musical staff in bass clef with six whole notes: C₂, D₂, E₂, F₂, G₂, A₂.

2. Переписати ноти із скрипкового ключа у басовий із збереженням октави. Підписати ноти за літерною системою:

Творче завдання:

Від звуку с скласти чотиритактову мелодію в розмірі 2/4. Записати її у скрипковому та басовому ключах в першій октаві. Програти та заспівати із тактуванням.

Тема 4. Тон, півтон (діатонічний, хроматичний). Знаки альтерації. Основні та похідні ступені. Енгармонізм.

Усне опитування. Рівень II.

1. Якими клавішами утворюються більшість півтонів ?
2. Що таке півтон ? Що таке тон ?
3. Які ознаки має рівномірно-темперований стрій ?
4. Як записують звуки буквами ?
5. Назвіть винятки у буквеному позначенні звуків.
6. Що таке енгармонізм ?
7. Які звуки є енгармонічно рівними ?

Завдання за фортепіано. Рівень I.

1. Зіграти на фортепіано і назвати діатонічні півтони вгору від звуків *c, d, e, f, g, a, h*.
2. Змінити їх на хроматичні півтони.
3. Виконати вправу з підручника В. Хвостенка «Задачи и упражнения по элементарной теории музыки» – с. 13 № 1.

Робота по картках. Рівень II.

1. Наведені назви звуків переписати нотами, побудувати від них діатонічні півтони вгору та вниз: *g, d, es, as, fis, gis*.
2. Наведені назви звуків переписати нотами, побудувати від них хроматичні півтони вгору та вниз: *d, gis, a, es, h, fis*.

3. Від звуків *e, gis, f, as, h* побудувати вгору та вниз діатонічні тони.
4. Від звуків *e, gis, f, as, h* побудувати вгору та вниз хроматичні тони.

Тема 5. Тривалості звуків та пауз.

Практичні завдання. Рівень I.

1. Написати нотами звуки, енгармонічно рівні до таких:

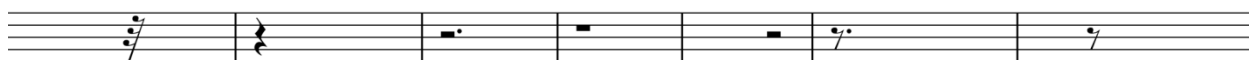

Практичні завдання. Рівень II.

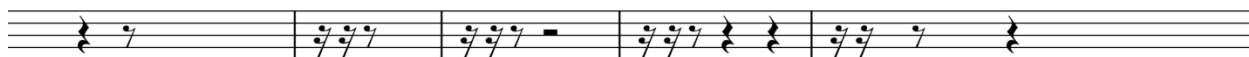
1. Записати однією нотою кожну групу нот:

2. Подані тривалості пауз замінити відповідними нотами:

3. Замінити подані групи пауз однією паузою:

Тема 6. Знаки збільшення тривалостей. Знаки скорочення та спрощення нотного письма.

Усне опитування. Рівень II.

1. Що означає термін «абревіатура»?
2. Назвіть знак, за допомогою якого позначається повторення певної фрази або окремої частини музичного твору.
3. Перекладіть та поясніть вживання терміну *Da capo al Fine* ?

4. Чим відрізняються один від одного терміни *Da capo al Fine* та *Dal segno al Fine* ?

5. Як називаються і що означають у нотному тексті знаки ※ та ϕ ?

6. Яким знаком можна позначити багаторазове повторення одного такту та двох тактів ? Де саме і як вони записуються ?

7. Яким чином в межах одного такту позначити неодноразове повторення окремого невеликого мелодичного звороту ? Від чого залежать декілька варіантів вигляду такого знаку ? Детально поясніть використання кожного з них.

Тестове завдання з модуля № 1 «Система нотного письма».

Рівень I.

1. Прилад, що відтворює звук еталонної висоти:	А) струна, Б) фортепіано; В) камертон.
2. Октава, вища за контроктаву:	А) велика; Б) субконтроктава; В) мала.
3. Скільки похідних за назвою ступенів має будь-яка повна октава?	А) дванадцять; Б) сім; В) п'ять.
4. Найменша віддаль між двома сусідніми звуками фортепіано:	А) секунда; Б) тон; В) півтон.
5. Ключ, який означає, що нота «фа» малої октави знаходиться на четвертій лінії нотного стану:	А) басовий; Б) скрипковий; В) альтовий.
6. Основні елементи, що використовуються для фіксації висоти звука (вказати термін, зайвий в цьому переліку):	А) нотносець; Б) аколада; В) ключ; Г) нота.
7. Знак, який використовують для запису дуже високих звуків:	А) $\text{8}^{va} \text{-----} \uparrow$; Б) 8;

	В) \hat{c}
8. Знаки альтерації, які ставлять перед окремою нотою і які діють у межах одного такту та однієї октави:	А) додаткові; Б) ключові; В) випадкові.
9. Перерва у звучанні:	А) пауза; Б) фермата; В) аббревіатура.
10. Доберіть відповідники: а) # ; б) \flat ; в) \natural .	А) знак скасування дії будь-якого знака альтерації; Б) знак підвищення звука на півтону; В) знак пониження звука на тон.

Творче завдання:

Скласти мелодію у формі 8-тактового періоду із використанням знаків скорочення та спрощення нотного письма. Програти її.

Розділ 1.2. Метр. Ритм. Темп.

Тема 7. Метр. Прості, складні, змінні метри і розміри. Такт.

Затакт. Ритм, ритмічний рисунок.

Практичні завдання. Рівень II.

Виписати ритмічні малюнки вказаних танців у межах чотирьох-восьми тактів: козачок, гопак, полонез, мазурка, менует, вальс, камаринська, бульба. Порівняти їх та запам'ятати характерні ритмічні групи.

Практичні завдання. Рівень I.

Визначити, в яких із поданих мелодій є затакт, виставити тактові риси:

Розмір 3/4

Розмір 4/4

Розмір 2/4

Практичні завдання. Рівень II.

Визначити розмір, виконати мелодії:

Ой, уже весна Укр.нар.пісня

Була собі Маруся Укр.нар.пісня

Спів

Б. Лятошинський

Творче завдання:

1. Закінчити музичний період, використовуючи запропонований ритмічний малюнок. Програти мелодію та заспівати її :

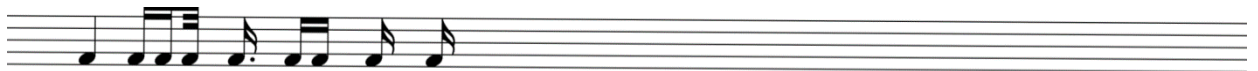
2. Записати власний ритмічний малюнок у складному розмірі із використанням затакту.

Тема 8. Групування тривалостей в інструментальній та вокальній музиці.

Робота за картками. Рівень І.

1. Правильно перегрупувати в розмірі $\frac{3}{4}$ та $\frac{6}{8}$ наступний довільний ряд тривалостей:

А)

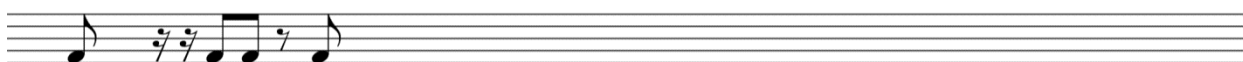
Б)

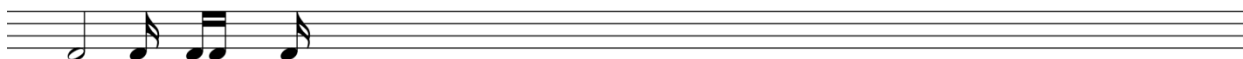
В)

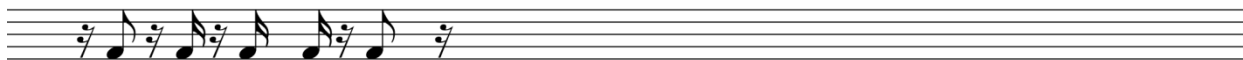
Г)

Д)

Е)

Робота за картками. Рівень II.

Відповідно до розміру виконати групування тривалостей, виставити тактові риси, виконати українські народні мелодії:

Жваво

Гуцулка

Весільний танок

Не дуже жваво

Гопак

Швидко

А.Штогаренко

Творче завдання:

Скласти власні приклади на групування тривалостей у простому та складному розмірах.

Тема 9. Особливі види поділу тривалостей. Синкопа, її види.

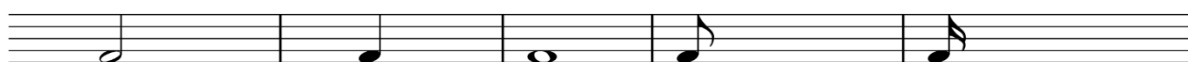
Практичні завдання. Рівень I.

Записати однією тривалістю:

Практичні завдання. Рівень II.

Подані тривалості записати тріолями, квінтолями:

Подані ноти записати дуолями та квартолями:

Творче завдання:

Записати ритмічний малюнок із використанням внутритактової та міжтактової синкопи у складному розмірі.

Тема 10. Темп в музиці, його значення. Групи темпів, позначення італійськими термінами. Динамічні відтінки.

Усне опитування. Рівень II.

1. Яке значення має темп при виконанні музичного твору ?
2. На які основні групи поділяються темпи ?
3. Яку роль виконують динамічні відтінки при виконанні музичного твору ?

Тестові завдання. Рівень II.

1. Повне позначення <i>pp</i> :	А) <i>pianissimo</i> ; Б) <i>piano</i> ; В) <i>piu piano</i> .
2. Переклад терміну <i>forte</i> :	А) не дуже голосно; Б) голосно; В) надто голосно.
3. Переклад скороченого позначення <i>cresc</i> :	А) раптово голосно; Б) послаблюючи; В) посилюючи.
4. Вірний запис терміну «раптове посилення»:	А) <i>sforzando</i> ; Б) <i>cforzando</i> ; В) <i>sforcando</i> .
5. Повне позначення <i>mp</i> :	А) <i>mosso piano</i> ; Б) <i>meno piano</i> ; В) <i>mezzo piano</i> .
6. Переклад терміну <i>piu forte</i> :	А) менш голосно;

	Б) більш голосно; В) завжди голосно.
7. Вимова графічного позначення 	А) крещендо; Б) сфорцандо; В) димінуендо.
8. Знайти помилку:	А) <i>mp-decresc.-f</i> ; Б) <i>p-cresc.-mf</i> ; В) <i>f- > mf</i> .
9. Доберіть відповідники: а) <i>subito forte</i> ; б) <i>sforzando</i> ; в) <i>sempre forte</i> .	А) раптове посилення; Б) завжди голосно; В) раптово голосно.

Практичні завдання. Рівень І.

1. Запишіть по пам'яті італійські слова, що позначають посилення звуку.
2. Запишіть по пам'яті італійські слова, що позначають послаблення звуку.
3. Підберіть 2-3 хорові приклади із різноманітними темпами, динамічними відтінками, агогікою та артикуляцією. Поясніть їх вплив на художній образ твору.

Змістовий модуль № 2.

Розділ 2.1. Лад. Тональність. Мажор. Мінор. Лади народної музики.

Тема 1. Лад. Короткий огляд виникнення ладів. Мажорний та мінорний лади.

Усне опитування. Рівень І.

1. Що таке лад ?
2. Які лади найбільш поширені ?

3. Які назви мають ступені ладу ?
4. Як будується мажорна гама ?
5. Що таке тетракорд ?

Усне опитування. Рівень II.

1. Яка гама називається натуральною мінорною ?
2. Які тризвуки будуються на головних ступенях мінору ?

Практичні завдання. Рівень I.

1. Визначити лади наведених мелодій:

Ой коли б я знала

Укр.нар.пісня

Помірно

Ой ко - ли бя зна - ла, а що те- пер бу - де,
пи - ла б та гу - ля - ла, піш - ла б
по - між лю - ди.

Чеська пісня

Помірно

В лузі калина

Укр.нар.пісня

Швидко

А я ба - тень-ка не впіз - на - ла, пе-ре-вож - чи-ка не здер - жа - ла. Гей!

Творче завдання:

Підібрати другий голос до української народної пісні «В лузі калина».
Програти та заспівати дуєтом.

**Теми 2. Тоніка. Тональність. Гама. Ступені ладу: стійкі та нестійкі,
головні та побічні, увідні.**

Усне опитування. Рівень II.

1. Які ступені називають стійкими ?
2. Які ступені називають головними ?
3. Які ступені називають увідними ?
4. Що таке тональність?
5. Які тональності мажору та мінору називають енгармонічними ?
6. Які тональності називають однойменними ? Наведіть приклади.

Практичні завдання. Рівень I.

У поданих мелодіях визначити стійкі ступені:

Катерино-любко Укр.нар.пісня

Швиденько

Музична партитура для пісні «Катерино-любко». Вона складається з двох рядків нот на скрипковій лінійці. Перший рядок містить мелодію з підписом: «Ка-те-ри-но - люб-ко, я-кий то-бі дідь-ко, - роз-чи-ни-ла гре-ча-ни-ки,». Другий рядок містить продовження мелодії з підписом: «за-мі-си-ла рід-ко.»

Ой три шляхи Укр.нар.пісня

Поволі

Музична партитура для пісні «Ой три шляхи». Вона складається з двох рядків нот на басовій лінійці. Перший рядок містить мелодію з підписом: «Ой три шля - хи ши - ро - кі -». Другий рядок містить басову партію з підписом: «ї».

Практичні завдання. Рівень II.

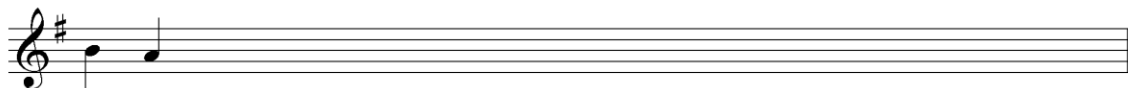
Знайти оспівування стійких ступенів:

А до мене Яків приходив Укр.нар.пісня

Швидко

А до ме не Я - ків при хо - див, ко - ро - боч - ку ра - ків при -

но - сив!

Орю я, орю я Укр.нар.пісня

Помірно

О - рю я, о - рю я, ав го-ро-ді та ко-ни - ка - ми

Творче завдання:

Записати мелодію в мінорній тональності у формі 8-тактового періоду за наступної умови: в другому реченні мелодія повинна оспівувати стійкі ступені тональності. Програти мелодію. Проспівати із тактуванням.

Тема 3. Кварто - квінтове коло мажорних та мінорних тональностей.

Усне опитування. Рівень II.

1. Перелічити всі дієзні мінорні гами в порядку поступового збільшення кількості дієзів.
2. Перелічити всі бемольні мінорні гами в порядку поступового збільшення кількості бемолів.
3. Як визначити паралельну тональність для мажору та мінору ?
4. Які тональності називають однойменними та однотерцієвими?

Практичні завдання. Рівень II.

1. Записати літерним позначення мажорні та мінорні тональності, в яких останнім ключовим знаком є: *es, fis, des, his*.

2. Виписати на нотному стані у скрипковому та басовому ключах знаки альтерації тональностей, в яких подані тетраборди будуть верхніми або нижніми:

Практичні завдання. Рівень I.

Виконати мелодії, визначити тональності, виставити ключові знаки:

Неаполтанська пісенька П. Чайковський

Досить швидко

Ханись

Помірно

Польська народна пісня

Помірно

Пан Коцький

М. Лисенко

Помірно

Горные вершины

О. Варламов

Тема 4. Види мажорного та мінорного ладів: натуральний, гармонічний, мелодичний.

Усне опитування. Рівень II.

1. З яких тетраходів складається гама гармонічного мажору ?
2. З яких тетраходів складається гама мелодичного мажору ?
3. Які ступені не співпадають у гамах мелодичного мажору та натурального мінору ?

Практичні завдання. Рівень I.

За фортепіано: виконати та визначити:

А) до яких тональностей належать тетраходи:

Б) визначити: лад, тональність, вид мажору або мінору:

**А ми кривого танцю йдем
Укр.нар.пісня**

Рухливо

**Ой на горі мак
Укр.нар.пісня**

Не поспішаючи

Творче завдання:

Підібрати ритмічний акомпанемент до української народної пісні «Ой, на горі мак».

**Тема 5. Лади народної музики мажорного та мінорного нахилу.
Гуцульський лад. Пентатоніка мажорного та мінорного видів.**

Усне опитування. Рівень II.

1. Які семиступеневі лади ви знаєте?
2. Назвіть лади мажорного нахилу.

Практичні завдання. Рівень II.

Від звуків d, f^bis побудувати лади мінорного нахилу. Програти їх.

Проспівати.

Практичні завдання. Рівень I.

Визначити лад поданих мелодій. Програти їх :

Мелодія М.Лисенко

Наспівно

Українська народна пісня

Рухливо

Творче завдання:

Записати мелодію у формі 8-тактового періоду в одному із ладів народної музики. Програти її.

Змістовий модуль № 3.

Розділ 3.1. Інтервали від звука. Інтервали в мажорних та мінорних ладах.

Тема 1. Інтервал. Дві величини інтервалів – ступенева і тонова.

Прості інтервали.Обернення простих інтервалів.

Усне опитування. Рівень II.

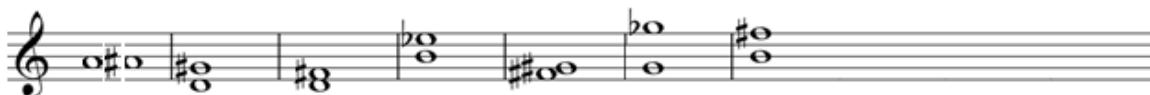
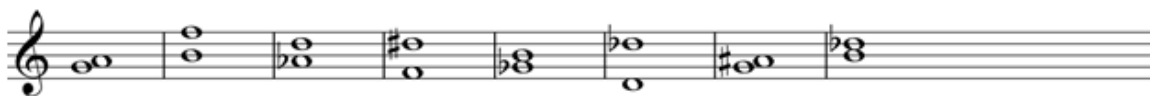
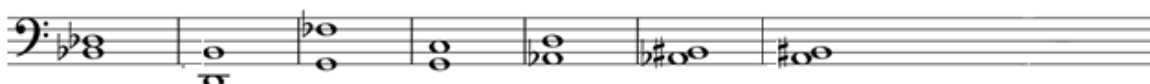
1. Що таке інтервал ?
2. Що визначає тонова величина інтервалу ?
3. Що визначає ступенева величина інтервалу ?
4. Що таке мелодичний інтервал ?
5. Що таке гармонічний інтервал ?

Практичні завдання. Рівень I.

1. Визначити і підписати подані інтервали. Використавши знаки альтерації, змінити тонову величину інтервалу:

2. Виконати обернення простих інтервалів. Позначити їх:

Практичні завдання. Рівень II.

1. В мелодії знайти обернення інтервалів. Виконати за фортепіано.

Без тебе, Олесю

Укр. нар. пісня

Ніжно

Без те-бе, О-ле-сю, пше - ни-цю во-зи - ти, без те-бе го-лу - бонь-ко

2. Побудувати і записати у скрипковому ключі від звука d вниз: м.3, в.7, м.6, ч.8; у басовому ключі від звука f вгору: в.3, ч.4, зб.4, м.2, в.7.

Творче завдання:

1. Завершити мелодію. У другому реченні використати стрибкоподібні ходи на інтервал септими. Програти, заспівати із тактуванням:

2. Скласти інтервальний ланцюжок від звуку d . Програти його, проспівати.

Тема 2. Складені інтервали. Обернення складених інтервалів.

Усне опитування. Рівень II.

1. Які інтервали називають складеними ?
2. Назвати складені інтервали.
3. Пояснити правила обернення складених інтервалів.

Практичні завдання. Рівень II.

Знайти 2-3 приклади музичних творів, в яких мелодія рухається звуками складених інтервалів. Визначити складені інтервали. Пояснити, чому саме композитор вибрав цей засіб музичної виразності.

Практичні завдання. Рівень I.

Визначити складені інтервали як у мелодичній лінії кожного голосу, так і між двома голосами:

Нащо мені чорні брови

Укр.нар.пісня

Помірно

Лі - та мо - ї мо - ло - ді - ї мар - но про - па да - ють,
очі плачуть, чорні брови од віт - ру ли -
ня - ють.

Прелюдія X (Д.Т.К.,т.ІІ)

Й.С.Бах

Швидко

Творче завдання:

Скласти власну мелодію із використанням складених інтервалів.

Тема 3. Інтервали на ступенях натурального мажору і мінору.

Розв'язання нестійких інтервалів.

Усне опитування. Рівень І.

1. Чим акустичні інтервали відрізняються від інтервалів ладу ?
2. Які інтервали є стійкими? Які інтервали є нестійкими ?
3. У чому полягає принцип ладового розв'язання інтервалів ?

Практичні завдання. Рівень ІІ.

Виписати стійкі інтервали у тональностях А-dur, h-moll, Es-dur, g-moll.

Практичні завдання. Рівень І.

1. Розв'язати подані консонанси як нестійкі у відповідних тональностях:

2. Розв'язати дисонуючі інтервали як ладово нестійкі:

Тема 4. Тритони в натуральному та гармонічному мажорі і мінорі, їх розв'язання.

Усне опитування. Рівень II.

1. Що таке тритон ?
2. На яких ступенях будуються тритони в натуральних та гармонічних ладах мажору ?
3. Як розв'язуються тритони ?

Практичні завдання. Рівень II.

Розв'язати тритони в тональностях В-dur, А-dur, G-dur. Програти за фортепіано.

Практичні завдання. Рівень I.

У наведених прикладах визначити рух мелодії звуками тритонів.
Визначити тритони. Програти за фортепіано:

Опера "Вертер", д.І

Помірно

Ж.Массне

Опера "Чарівна флейта", д.ІІ

Досить жваво

В.А.Моцарт

Творче завдання:

1. Закінчити речення, мелодія якого повинна зробити хід звуками одного із тритонів. Програти її.
2. Підібрати другий голос.
3. Транспонувати мелодію в тональність d-moll у скрипковий ключ та виконати дуетом з тактуванням.

Тема 5. Характерні інтервали гармонічного мажору і мінору, їх розв'язання.

Усне опитування. Рівень II.

1. Перелічіть характерні інтервали гармонічного мажору та мінору.
2. На якому ступені будується зменшена кварта в гармонічному мінорі?
3. На якому ступені будується збільшена секунда в гармонічному мажорі ?

Практичні завдання. Рівень II.

1. Побудувати характерні інтервали гармонічних ладів та розв'язати їх у тональностях : G-dur, g-moll, F-dur, f-moll, E-dur, e-moll, as-moll, h-moll. Програти за інструментом.
2. У музичних прикладах визначити лад, тональність, характерні інтервали:

Ой, у садочку

Укр.нар.пісня

Помірно

Ой у са- дочку ря- сна тра- ви- ця,
у са - доч - ку

Орфей, акт I (з опери "Орфей")

Помірно

Х.В.Глюк

Творче завдання:

В тональності As-dur записати мелодію у формі 8-тактового періоду із використанням характерних інтервалів. Програти її.

Розділ 3.2. Акорди від звуку.

Тема 6. Акорд. Структура акордів. Тризвук, його різновиди.

Практичні завдання. Рівень II.

Визначити, звуками яких акордів рухається мелодія у наступних прикладах:

Лугом іду, коня веду Укр.нар.пісня

Не швидко

Лу-гом і-ду, ко-ня ве-ду, роз-ви-вай-ся, лу-же! Сва-тай, ме-не, ко-за-чень-ку,
люб-лю те - бе ду-же!

Ой, дівчино, шумить гай Укр.нар.пісня

Легко

Ой, дів-чи - но, шу- мить, гай, ко - го лю - биш,
за - бу -вай!

Практичні завдання. Рівень I.

1. Побудувати та записати у скрипковому ключі вгору та вниз:
 - від звуків g,es- мажорні тризвук, секстакорд, квартсекстакорд;
 - від звуків d,fis- мінорні тризвук, секстакорд, квартсекстакорд;
 - від звуків h,f- зменшені тризвук, секстакорд, квартсекстакорд;
 - від звуків a,c- збільшені тризвук, секстакорд, квартсекстакорд.

Творче завдання:

1. Знайти 2-3 приклади музичних творів, мелодія яких рухається звуками тризвуків та їх обернень.
2. Скласти акомпанемент до української народної пісні «Ой, дівчино, шумить гай» із використанням вивчених гармонічних функцій.

Тема 7. Обернення мажорного та мінорного тризвуків.

Усне опитування. Рівень II.

1. Що таке обернення тризвуку ?
2. Від чого походить назва та цифрове позначення тризвуків та його обернень ?

Практичні завдання. Рівень I.

Проаналізувати мелодії, підписати тризвуки та їх обернення:

Прелюдія VIII (Д.Т.К.,т.І)

Й.С.Бах

The image shows the first part of a musical score for J.S. Bach's Prelude No. 8. It consists of two staves, treble and bass clef, in a 3/2 time signature. The key signature has five flats (B-flat, E-flat, A-flat, D-flat, G-flat). The first measure shows a treble staff with a dotted quarter note G4, an eighth note A4, and a half note chord of B-flat4, D5, and F5. The bass staff has a half note chord of B-flat4, D5, and F5. The second measure shows a treble staff with a quarter note G4, an eighth note A4, and a half note chord of B-flat4, D5, and F5. The bass staff has a half note chord of B-flat4, D5, and F5. The third measure shows a treble staff with a quarter note G4, an eighth note A4, and a half note chord of B-flat4, D5, and F5. The bass staff has a half note chord of B-flat4, D5, and F5. The fourth measure shows a treble staff with a quarter note G4, an eighth note A4, and a half note chord of B-flat4, D5, and F5. The bass staff has a half note chord of B-flat4, D5, and F5.

Уривок з опери "Лоенгрін"

Повільно

Р.Вагнер

The image shows a musical score for Wagner's 'Lohengrin'. It consists of two staves, treble and bass clef, in common time. The key signature has three sharps (F#, C#, G#). The first measure shows a treble staff with a quarter note G4, an eighth note A4, and a half note chord of B4, D5, and F#5. The bass staff has a half note chord of B4, D5, and F#5. The second measure shows a treble staff with a quarter note G4, an eighth note A4, and a half note chord of B4, D5, and F#5. The bass staff has a half note chord of B4, D5, and F#5. The third measure shows a treble staff with a quarter note G4, an eighth note A4, and a half note chord of B4, D5, and F#5. The bass staff has a half note chord of B4, D5, and F#5. The fourth measure shows a treble staff with a quarter note G4, an eighth note A4, and a half note chord of B4, D5, and F#5. The bass staff has a half note chord of B4, D5, and F#5.

Прелюдія XXII (д.т.к.,т.І)

Не поспішаючи Й.С.Бах

Творче завдання:

1. В тональності сіс-молл скласти мелодію у формі 8-тактового періоду за наступних умов: у другому, четвертому та сьомому тактах мелодія повинна рухатися звуками обернень тонічного тризвуку. Програти її.
2. Записати ритмічний акомпанемент до мелодії.

Тема 8. Септакорд, його різновиди. Обернення септакордів.

Практичні завдання. Рівень II.

Від звуків d,es побудувати вгору та вниз різновиди великих та малих септакордів.

Практичні завдання. Рівень I.

Визначити, звуками яких акордів рухається нижній голос у поданому уривку:

Не поспішаючи **Мрія**

М.Лисенко

Творче завдання:

1. Закінчити музичний період, в якому мелодія повинна рухатися звуками септакордів в декількох тактах другого речення. Визначити різновиди септакордів у мелодії. Програти її.

2. До створеної мелодії написати акомпанемент із використанням вивчених гармонічних функцій. Програти мелодію.

Змістовий модуль № 4.

Розділ 4.1. Акорди в мажорному та мінорному ладах.

Тема 1. Головні тризвуки ладу, їх обернення, розв'язання.

Усне опитування. Рівень II.

1. На яких ступенях будуються головні тризвуки ладу ?
2. Які обернення мають тонічний, субдомінантовий та домінантовий тризвуки ?

Практичні завдання. Рівень II.

Визначити, в яких тактах мелодія рухається звуками головних тризвуків ладу та їх обернень. Мелодії програти за фортепіано:

Опера "Дон Жуан", д. II

Помірно швидко

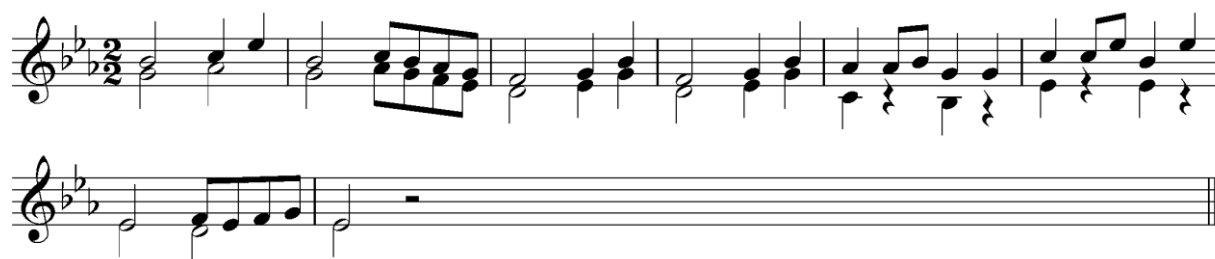
В.А.Моцарт

Симфонія № 11, ч.І

Швидко

Й.Гайдн

Практичні завдання. Рівень І.

У тональностях As-dur, g-moll, E-dur побудувати та зіграти тризвуки S та D, їх обернення та розв'язання.

Творче завдання:

Скласти двоголосу мелодію у формі періоду із використанням обернень головних тризвуків ладу. Підібрати акомпанемент. Програти її.

Тема 2. Зменшені тризвуки у натуральному та гармонічному мажорі та мінорі, їх розв'язання.

Усне опитування. Рівень ІІ.

1. На яких ступенях натурального та гармонічного мажору і мінору будуються зменшені тризвуки ?
2. Як розв'язуються зменшені тризвуки та їх обернення в мажорі та мінорі ?

Практичні завдання. Рівень ІІ.

1. У тональностях Des-dur, cis-moll, H-dur, es-moll побудувати, записати та програти зм.5/3 та його обернення з розв'язанням.
2. У наведених прикладах визначити рух мелодії звуками зменшеного тризвуку. Програти мелодії за фортепіано.

"Дітям", № 22

Б.Барток

Досить жваво

Менует

Д.Ексоде

Досить жваво й граціозно

Практичні завдання. Рівень I.

Від звуків d, e побудувати та програти вгору зм.5/3, зм.6, зм.6/4 з розв'язанням у мажорі та мінорі.

Творче завдання:

Закінчити музичний період за наступних умов: у першій фразі другого речення мелодія повинна рухатися звуками зменшеного тризвуку або його обернень. Програти мелодію.

Тема 3. Збільшений тризвук в гармонічному мажорі і мінорі, його розв'язання.

Усне опитування. Рівень I.

1. Який інтервал обумовив появу збільшеного тризвуку в гармонічних ладах ?

2. Завдяки якому інтервалу виникає енгармонізм обернень зб.5/3 ?

3. Як розв'язується зб.5/3 в гармонічному мажорі та гармонічному мінорі ?

Практичні завдання. Рівень II.

1. В тональностях A-dur, a-moll, Es-dur, es-moll побудувати зб.5/3 з оберненням та розв'язанням. Програти за інструментом.

2. Знайти рух мелодії за звуками обернення збільшеного тризвуку. Програти мелодію за фортепіано.

Видіння

Е.Гріг

Швидко, збуджено

Творче завдання:

Скласти акордовий ланцюжок в тональності E-dur. Програти його. Проспівати акорди по вертикалі.

Тема 4. Домінантсептакорд, його обернення, розв'язання.

Усне опитування. Рівень II.

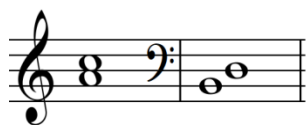
1. Що таке домінантсептакорд ?
2. Як розв'язується домінантсептакорд ?
3. Які обернення має D7 ?

Практичні завдання. Рівень II.

В тональностях A-dur, a-moll, Es-dur, es-moll побудувати, програти D7 та його обернення з розв'язанням.

Практичні завдання. Рівень I.

1. Побудувати D7, до складу якого увійшли подані інтервали:

2. Визначити, в яких тактах мелодія рухається звуками доміант септакорду:

Тірольська пісня

Не поспішаючи

Л.Бетховен

Опера "Дон Жуан", д.ІІ

Досить жваво

В.А.Моцарт

Творче завдання:

1. Записати власний акордовий ланцюжок із використанням вивчених тризвуків, доміантсептакорду та його обернень в тональності fis-moll. Програти його.

Тема 5. Ввідні септакорди (два види), їх обернення та розв'язання двома способами.

Практичні завдання. Рівень II.

В тональностях G-dur, g-moll побудувати та програти ввідний септакорд, його обернення та розв'язання.

Практичні завдання. Рівень I.

В тональностях Es-dur, f-moll записати та програти акордові ланцюжки:

T-SII₂-DVII₇-D_{6/5}-T;

T₆-SII₇-DVII_{6/5}-D_{4/3}-T;

T_{6/4}-SII_{6/5}-DVII_{4/3}-D₂-T₆;

T_{6/4}-SII_{4/3}-DVII₂-D₇-VI (T).

Творче завдання:

Закінчити період, в якому мелодія повинна рухатися звуками обернень домінантсептакорду. Програти, заспівати із тактуванням.

Тема 6. Септакорд II ступеня, його обернення та розв'язання двома способами.

Практичні завдання. Рівень I.

Знайти, виписати із поданих музичних фрагментів акорди доміанти, ввідний септакорд, септакорд другого ступеня та їх обернення, розв'язати їх:

Сонатіна **В.А.Моцарт**

Помірно

До зорі

Повільно І.Лаврівський

Т.
Б.

Сер - ця мо - го ту - гу, ту - гу роз - же - ни,

Творче завдання:

Підготувати виступ із презентацією «Виразові можливості септакордів у творах композиторів різних епох».

Змістовий модуль № 5

Розділ 5.1. Мелодія, її структура. Будова музичної мови. Мелізми.

Транспозиція.

Тема 1. Мелодія, її виразні можливості та значення. Загальні відомості про будову музичної мови: період, речення, фраза, мотив.

Мелізми, їх види.

Усне опитування. Рівень І.

1. Що таке мелодія ?
2. Що таке мелодична лінія та мелодичні хвилі ?
3. Яке значення для мелодії мають цезури ?
4. Що таке період ?
5. З яких побудов може складатися період ?
6. Які ознаки мають періоди повторної будови та неповторної побудови?
7. Які принципи лежать в основі розвитку мелодії ?
8. Які види повторності найбільш поширені ?

Практичні завдання. Рівень ІІ.

1. Виконати мелодії. Визначити:

- тип мелодичної лінії;

- структуру мелодії;
- кульмінацію мелодії:

Проліски

Я.Степовий

Помірно

Пус-кай - те нас, пус-кай - те нас з-за гір по - гу -
ля-ти!

Уже сонечко закотилося Укр.нар.пісня

Стримано

У - же со - неч - ко за - ко - ти - ло - ся, нам до - до - монь - ку
за - хо - ті - ло - ся.

Гей ти, вовчику Білор.нар.пісня

Помірно скоро

В полі, полі Щедрівка

Не поспішаючи

В по - лі, по - лі плу-жок хо - дить. Щед-рий ве - чір, доб-рий ве - чір.
Доб-рим лю - дям на весь ве- чір!..

Творче завдання:

1. Записати власну двоголосу мелодію у формі 16-тактового періоду. Програти, заспівати дуєтом із тактуванням.
2. Скласти варіацію до щедрівки «В полі, полі».

Тема 2. Транспозиція, її значення в музиці. Способи транспонування; практичне застосування транспозиції.

Усне опитування. Рівень II.

1. Що таке транспозиція ?
2. В яких випадках використовується той чи інший спосіб транспозиції?

Практичні завдання. Рівень I.

Транспонувати мелодії на півтон вниз та на півтон вгору, на півтора тони вниз та вгору, використавши найбільш доцільний спосіб:

Грицю, Грицю Укр.нар.пісня

Жваво

Гри - цю, Гри-цю, до ро - бо - ти! В Гри - ця пор - ва -
ні чо - бо - ти... Гри - цю, Гри - цю, до те - лят! В Гри-ця ні - жень -
ки бо - лять...

Ой у лузі Укр.нар.пісня

Ходою

Ой у лу-зі чер-во-на ка-ли-на, по-хи-ли-ла - ся,

Бульба Білор.нар.танок

Швидко

Творче завдання:

Записати підголосок до української народної пісні «Грицю, Грицю, до роботи».

Розділ 5.2. Альтерація. Хроматизм. Відхилення, модуляція, зіставлення. Система споріднених тональностей.

Тема 3. Загальні відомості про альтерацію, хроматизм. Ладова альтерація в мажорі та мінорі. Хроматична гама.

Усне опитування. Рівень I.

1. Що таке хроматизм ?
2. Що таке ладова альтерація ?
3. Які види хроматизмів ви знаєте ?

Практичні завдання. Рівень I.

Побудувати від звуків d, e вгору та вниз - зм.3, зб.6, дв.зб.1, дв.зм.8, дв.зб.4, дв.зм.5 та розв'язати їх у мажорі та мінорі.

Практичні завдання. Рівень II.

Визначити різновиди хроматизмів у поданих музичних прикладах:

Швидко **Князь Ігор** **О.Бородін**

Елегія

Помірно

М.Лисенко

Творче завдання:

Знайти інструментальні твори, в яких мелодія рухається звуками прохідних та допоміжних хроматизмів. Проілюструвати приклади.

Тема 4. Споріднення тональностей. Тональності I ступеня споріднення. Загальні відомості про відхилення, модуляцію, зіставлення.

Усне опитування. Рівень II.

1. Які тональності називають спорідненими ?
2. Що таке відхилення, модуляція, зіставлення ?
3. У чому полягає різниця між модуляцією та відхиленням ?

Практичні завдання. Рівень I.

Виконати музичні приклади, визначити модуляції:

Їхали долом козаки Укр.нар.пісня

Помірно

Ой наступила та чорна хмара

Укр.нар.пісня

Не поспішаючи

До цитри

Пожвавлено

М.Глінка

Критерії оцінювання навчальних досягнень.

Кількість балів за роботу поточного контролю на практичних заняттях залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Теорія музики» за модулі № 1-5.

Рівень навчальних досягнень	Оц. за 100 б шкалою	Оц. за 12 б шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
1. Низький	35 і менше	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного відтворення окремих побудов, не розуміє їх сутності.
		2	Студент володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, відтворюючи простіші практичні завдання із суттєвими помилками.
		3	Студент володіє матеріалом на рівні відтворення окремих практичних завдань, що становлять незначну частину навчального матеріалу; не вміє будувати та визначати в нотному тексті елементи музичної мови.
2. Середній	35 - 59	4	Студент володіє матеріалом на початковому рівні, має фрагментарний характер знань з теоретичних питань, при виконанні письмових завдань та вправ на фортепіано допускає помилки, які виправляє з допомогою викладача.
	60 - 68	5	Студент володіє матеріалом на рівні вищому за початковий, здатний за допомогою викладача

			відтворити значну його частину письмово та на фортепіано.
	69 - 74	6	Студент виявляє знання та розуміння основних теоретичних положень тем, вміє їх застосовувати при виконанні практичних завдань; помилки виправляє з допомогою викладача.
3. Достатній	75 - 81	7	Студент правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє і аналізує музичні виразові засоби в прослуханому творі; під час виконання завдань письмово та на фортепіано, допускає незначні помилки, які виправляє частково з допомогою викладача.
	82 - 85	8	Знання студента є достатньо повними; він вільно застосовує вивчений матеріал в практичній роботі, вміє аналізувати, робити висновки; під час виконання завдань самостійно виправляє помилки.
	86 - 89	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію; самостійно виправляє допущені помилки під час виконання письмових завдань та вправ на фортепіано.
4. Високий	90 - 92	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями, виявляє початкові творчі здібності; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, які поставив викладач.
	93 - 95	11	Студент володіє узагальненими знаннями з дисципліни, уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми. Визначає програму особистої пізнавальної діяльності.
	96 - 100	12	Студент виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і вдосконалює набуті знання та навички.

Рекомендована література:

1. Алексеев Б. К, Мясоедов А. Н. Элементарная теория музыки : учебник. Москва : Музыка, 1986. 240 с.
2. Смаглій Г. А., Маловик Л. В. Основи теорії музики: підручник для навчальних закладів освіти, культури і мистецтв. 4-те вид., перероб. і допов. Харків : Факт, 2001. 384 с.
3. Способин И. В. Элементарная теория музыки : учебник. 8-е изд. Москва : Музыка, 1984. 199 с.
4. Хвостенко В. В. Задачи и упражнения по элементарной теории музыки. Москва : Музыка, 1965. 284 с.
5. Юцевич Ю. Є. Музыка : словник-довідник. 2-ге вид., перероб. і допов. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2009. 352 с.

Додаткова література:

1. Дудка Ф. А. Основы нотной графики. Київ : Музична Україна, 1977. 202 с.
2. Келина Н. Л, Волшаник А. Л, Лебец Л. Е. Безмашинное программирование в курсе элементарной теории музыки: практич. задания. Київ : Музична Україна, 1985. 119 с.
3. Курс теории музыки: учеб.пособие / ред. Л. Я. Островского. Ленинград : Музыка, 1988. 152 с.
4. Назайкинский Е. В. Стиль и жанр в музыке : учеб. пособие. Москва : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. 248 с.
5. Павлюченко С. Є. Елементарна теорія музики : посіб. для муз. шк. та училищ / за ред. А. В. Лобанова, Н. С. Лобанової. Київ : Музична Україна, 1997. 160 с.
6. Побережна Г.І., Щериця Т.В. Загальна теорія музики : підручник. Київ: Вища школа, 2004.– 303 с.